

Nr 50.

Ankom till riksdagens kansli den 17 maj 1920 kl. 2 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse av § 31 regeringsformen.

Närvarande: Herrar Larsson i Västerås, Clason, Strömberg*), Schlyter*), Hellberg, K. J. Ekman, Thulin, von Geijer, Modig, Vindahl, H. G. Andersson, Magnusson i Tumhult*), Janson i Kungsör, Henrikson, Persson i Tofta*), Nilsson i Antnäs*), Hansson i Sölvesborg, Runefors, Andersson i Igelboda*) och Karlsson i Vadstena.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Till konstitutionsutskottets handläggning hava båda kamrarna hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 299, däri Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga följande

Förslag

till

ändrad lydelse av § 31 regeringsformen.

§ 31.

Till borgmästaretjänst i stad äge där bosatta och i stadens allmänna angelägenheter röstberättigade män och kvinnor att med för en var röstande lika röst föreslå tre behörige personer, då Konungen en av dem utnämne. På samma sätt förhållas med rådmans- och magistratssekreteraresysslorna i Stockholm.

Närmare bestämmelser om val för uppsättande av förslag till de tjänster, nu sagts, meddelas genom särskild, av Konungen och riksdagen samfällt stiftad lag.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till propositionen bifogade protokoll över justitieärenden den 27 februari 1920.

*Utskottets
yttrande.*

I vad föreliggande proposition avser förändring av regeringsformens bestämmelser om städernas rätt att uppsätta förslag till kandidater till borgmästartjänst anser sig utskottet i huvudsak böra tillstyrka densamma. Avskaffandet av den graderade rösträtten vid borgmästarval liksom införandet av rösträtt även för kvinnor vid desamma synes utgöra en naturlig utsträckning även till detta område av de beslut beträffande den politiska och kommunala rösträtten, som redan fattats av riksdagen. Likaledes torde det vara synnerligen påkallat, att gemensamma, av konungen och riksdagen i samfällt stiftad lag beslutade bestämmelser erhållas rörande borgmästareval. I dessa punkter kan utskottet alltså i princip biträda den kungl. propositionen men anser vissa redaktionella ändringar påkallade, då det i propositionen framlagda förslaget till ändring av § 31 regeringsformen alltför nära synes ansluta sig till paragrafens nuvarande, något tunga formulering.

Vad däremot beträffar frågan om tillsättandet av rådmän och magistratsekreterare i Stockholm, böra bestämmelserna härom, då § 31 regeringsformen i allt fall skall förändras, enligt utskottets mening undergå en mera genomgripande revision. Valen för uppsättandet av förslag till dessa tjänster omfattas nämligen, enligt vad av nedan såsom bilaga införda uppgifter framgår, med så ringa intresse, att de icke kunna anses vara representativa för valmanskårens uppfattning och därför lämpligen böra omläggas. Ett överflyttande av dessa val till Stockholms stadsfullmäktige synes härvid närmast komma i fråga. För utarbetandet av bestämmelser rörande dessa val, vid vilka proportionellt valsätt torde böra komma till användning, är emellertid enligt utskottets mening en närmare utredning av nöden. Utskottet anser sig därför böra föreslå, att bestämmelserna i § 31 regeringsformen angående tillsättandet av rådmans- och magistratsekreterartjänster i Stockholm skola utgå samt att utredning begäres av Kungl. Maj:t beträffande införandet av nya bestämmelser rörande uppsättande av förslag till dessa tjänster; ett Kungl. Maj:ts förslag med anledning av den föreslagna utredningen bör givetvis föreligga, innan den av utskottet förordade grundlagsändringen definitivt antages. Utvärkningsrätten i fråga om dessa befattningar liksom i fråga om borgmästartjänster bör naturligen bibehållas hos Kungl. Maj:t.

Utskottet får alltså hemställa,

1) att riksdagen, med förklaring att förevarande kungl. proposition icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick bifallas, måtte såsom vilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande

Förslag

till

ändrad lydelse av § 31 regeringsformen.

(Nuvarande lydelse:)

Till borgmästaretjänst i stad äge där bosatta och i stadens allmänna angelägenheter röstberättigade män att föreslå tre behörige personer, då Konungen en av dem utnämne. På lika sätt förhållas med rådmans- och magistratssekreteraresysslorna i Stockholm.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

Till borgmästaretjänst i stad äge där bosatta och i stadens allmänna angelägenheter röstberättigade män och kvinnor att med för en var röstande lika röst föreslå tre behörige personer, då Konungen en av dem utnämne. På samma sätt förhållas med rådmans- och magistratssekreteraresysslorna i Stockholm.

Närmare bestämmelser om val för uppsättande av förslag till de tjänster, nu sagts, meddelas genom särskild, av Konungen och riksdagen samfällt stiftad lag.

(Utskottets förslag:)

Till borgmästaretjänst i stad äge där bosatta och i stadens allmänna angelägenheter röstberättigade män och kvinnor föreslå tre behörige personer. Varje röstberättigad äger en röst. Bland de föreslagne utnämner Konungen en till borgmästare.

Närmare bestämmelser om val för upprättande av förslag till borgmästaretjänst meddelas genom särskild, av Konungen och riksdagen samfällt stiftad lag.

2) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till sådana bestämmelser, att val för upprättandet av förslag till besättande av

rådmans- och magistratssekreteraresysslorna i Stockholm komma att förrättas av stadsfullmäktige.

Stockholm den 17 maj 1920.

På konstitutionsutskottets vägnar:

VIKTOR LARSSON.

Reservation

av herrar *Clason, K. J. Ekman, von Geijer, H. Gösta Andersson, Magnusson* i Tumhult, *Henrikson* och *Nilsson* i Antnäs, som anfört:

Vi hava inom utskottet ansett oss böra tillstyrka bifall till det av Kungl. Maj:t framställda förslaget.

Däremot hava vi icke kunnat följa utskottet, då det gått utöver den kungl. propositionen och på eget bevåg *dels* föreslagit borttagande ur grundlagen av dess föreskrift, att rådmans- och magistratssekreteraresysslorna i Stockholm skola tillsättas efter samma normer som borgmästare, *dels* hemställt, att val för upprättande av förslag till förstnämnda sysslor skola uppgöras av stadsfullmäktige. Vi påpeka först, att någon önskan om en *sådan* reform av valsättet icke föreligger från någon vederbörande myndighet i huvudstaden, ej heller någon utredning om räckvidden av en dylik förändring. Tvärtom hava Stockholms stadsfullmäktige den 3 januari 1910 med synnerlig enhällighet — 65 röster mot 2 — beslutat en hemställan, att all valrätt vid uppgörande av förslag till återbesättande av ledig borgmästare-, rådmans- och magistratssekreteraresyssla skulle upphöra. Ett förslag i sådan riktning skulle vi därför kunnat biträda. Skola åter val bibehållas, synes oss nuvarande valsätt vara bestämt att föredraga framför valens överlämnande åt stadsfullmäktige. Det har icke påvisats, att nuvarande valsätt i praktiken medfört några olägenheter; fastmera torde det faktiskt inneburit ett konfirmerande av på objektiva grunder av sakkunnig myndighet uppgjorda förslag. Ett överflyttande av förslagsrätten till stadsfullmäktige skulle däremot efter allt att döma medföra, att även åt dessa val bleve given en partipolitisk prägel, vilket vi måste anse synnerligen olämpligt.

Vi ogilla slutligen jämväl den av utskottet även i detta betänkande använda metoden att utan någon föregående utredning föreslå en grund-

lagsändring, vars definitiva antagande måste göras beroende av en ännu icke igångsatt undersökning, vilkens resultat icke för närvarande låta sig överblickas, men vilka förmodligen icke komma att giva något stöd åt den av utskottet förordade metoden att lösa frågan. Ett sådant tillvägagångssätt finna vi fullständigt strida mot författningens föreskrift, att av konstitutionsutskottet framlagda grundlagsändringsförslag skola vara högst nödiga och nyttiga.

Bilaga.

Tabell utvisande deltagandet i rådmansvalen i Stockholm 1910—¹⁴/₂ 1919.

Valtillfälle	Antal effektivt röstberättigade	Antal röstande
1910, ²² / ₄	37,802	1,566
1910, ⁹ / ₁₂	44,587	253
1911, ⁶ / ₁₀	31,600	253
1913, ¹⁰ / ₁	50,232	66
1913, ²¹ / ₂	50,295	234
1913, ² / ₅	37,758	37
1917, ¹¹ / ₅	42,451	2,889
1918, ¹⁵ / ₂	59,702	66
1918, ²⁴ / ₅	49,394	62
1919, ¹⁴ / ₂	50,244	32